

Sakspapir

Saksbehandlar	Arkiv	ArkivsakID
Eirik Bouwer Utne	FE - 004	18/1301

Saksnr	Utvalg	Type	Dato
51/2018	Utval for levekår	PS	23.10.2018
103/2018	Formannskapet	PS	14.11.2018

Ålmennsoge for Meland kommune

Saksopplysningar:

Bakgrunn

I ULK–24/2018, *Orientering om bygdesoge for Meland – band 4*, orienterte Arnt Brakstad, leiar i Meland sogelag og på invitasjon frå ULK, om eit eventuelt band 4 av bygdesoga for Meland i form av ei tematisk ålmennsoge. Utvalet gjorde vedtak om å be «...om sak/saksutgreiing vedk. bygdebok nr. 4 i samband med budsjett og økonomiplan. Saka vert lagt fram for ULK i oktobermøte.»

Dei tre banda av gards- og ættesoga for Meland, *Mellom bakkar og berg*, kom ut i 2004 etter lenger tids arbeid, både frå forfattarane som var engasjert til arbeidet og frå frivillige i sogelaget og boknemnder. Soga er det mest omfattande lokalhistoriske bokverket som har vorte skrive om det som er Meland kommune i dag. Ho konsentrerer seg i hovudsak om ætte- og gardshistoria ved matrikelgardane i kommunen, med sporadiske tematiske omtalar frå somme av gardane.

I arbeidet frå boknemndene låg det til grunn at gards- og ættesogebanda skulle følgjast opp med ei tematisk ålmennsoge i eit fjerde band. Dette har vore gjort i fleire kommunar, mellom anna Fjell og Bømlo, og tek gjerne for seg liv og erverv, kultur og lokalhistorie på tvers av gardane og grendene i kommunane. Tema for ei slik bok kan til dømes vere jordbruk og fiske, byføring, handverk, industri, skule og helsevesen. Vidare er lokal immateriell kulturhistorie, dialekttrekk, organisasjonsliv, kyrkjes historie, kommuneinndelingar og krigshistorie vanlege tema for slike bokverk.

Arbeidet med gards- og ættesoga førte òg til at ein samla inn og fekk oversikt over lokalhistoriske kjelder og materiale, derav til dømes protokollar, omfattande bildearkiv og ikkje minst kring 60 timar med intervjuar med folk på gardane om slik livet var på gamalt vis. Av andre lokalhistoriske arbeide, eller der Meland er del av eit verk om ein større region, kan ein nemne døme som Strilesoga, kommunesoga 1923–1973, kyrkjesoga frå 1966, dei mange utgåvene av Meland Jul og Post- og stempelhistoria for Nordhordland. Det ligg totalt sett føre eit kjent kjeldegrunnlag for eit band 4 av bygdesoga.

Vurdering

Ei tematisk ålmennsoge for Meland (band 4) vil ta fleire år å få gjort ferdig. Sjølv om ein har oversikt over kjeldematerialet frå førre arbeid, både i form av lokale innsamlingar og kjennskap til arkiv og samlingar andre plassar, vil mykje av materialet måtte gjennomgåast med nye auge og med lys på

temaa som kan omfattast denne gongen. Forfattarane som utforma band 1–3 er ikkje tilgjengelege, og ein er avhengig av ein forfattar som har kjennskap til arbeidsforma og forståing for regional kultur og historie. Det kan ta tid å få dette på plass. Eit eventuelt band 4 vil krevje omfattande frivillig innsats, og i tilfelle bør ein formalisere eit samarbeid med lokalhistoriske foreiningar gjennom ei boknemnd.

Temaa ein kan inkludere er mange, og det må gjerast eit utval av desse om ein skal komme innanfor rammene for eit band 4. Særleg dei eldste tider er dekt gjennom verk som Strilesoga. Ei lokal soge kan starte på eit yngre tidspunkt, til dømes tidleg nytid, og berre somme gongar trekke linene lenger tilbake inn i forhistoria.

Eit band 4 vil dokumentere lokalhistoria mens enno mykje kunnskap er kjent i første og andre ledd. Vidare vil eit band 4 vere aktuelt i mange tiår, der kostnaden har ein langsiktig gevinst. Marknaden for ei slik soge vil kunne vurderast til å vere av noko anna karakter enn for gards- og ættesoga, ved at ho vil vere ålmenn i sitt innhald.

Ei ålmennsoge på kring 600 sider er berekna til å krevje om lag tre årsverk, tilsvarande 2,7 mill. I tillegg kjem drift av arbeidet på kring kr 200 000 over tre år. Med trykkekostnadar (2000 bøker) og utførutsette utgifter vil ein sjå ein brutto prosjektsum kr 3,6 mill over tre år. Netto prosjektsum etter ein eventuelt har seld ut alle bøkene vil vere kr 2,4 mill. Erfaringa viser at boksalet går over mange år, der ein realiserer inntektene over lenger tid. Eit bokprosjekt må takast over drifta til kommunen og kan ikkje finansierast som ei kommunal investering.

Ei tematisk ålmennsoge finst ikkje for Lindås og Radøy kommunar. Liv og erverv var relativt likt for dei tre kommunane som no vert Alver, og temaa som vil vere del av eit eventuelt band 4 for Meland kan òg gjelde for nabokommunane. Den høge kostnaden, som det ikkje er dekking for, og det langsiktige perspektivet med utgiving først i 2023/24, kan tale for at prosjektet bør sjåast i lys av den nye kommunen.

Folkehelse

Saka har ikkje påverknad på folkehelsa

Miljø

Saka har ikkje påverknad på miljøet

Økonomi

Saka har påverknad på kommuneøkonomien.

Konklusjon

Sak om band 4 av bygdesoga for Meland ligg føre. Mykje av kjeldematerialet for ei slik bok er kjend, og grunnlaget er godt for eit vel gjennomført bokprosjekt. Boka vil vere til stor lokalhistorisk nytte og av ålmenn interesse. Kostnaden er høg med finansieringsbehov på 3,6 mill, der inntektene vil komme over mange år. Ein kan ikkje vente at boka er gitt ut før i 2023/24.

Framlegg til vedtak:

Alternativ 1

Utval for levekår tek saka til orientering, og tilrår ikkje eit ålmennsogeprosjekt på noverande tidspunkt med omsyn til kommuneøkonomien. Utvalet oppmodar Alver kommune til å ta initiativ til

ei felles løysing for temaet etter 2020.

Alternativ 2

Utval for levekår tilrår å finansiere prosjekt gjeldande gjennomføring av eit band 4 av bygdesoga, i form av ei tematisk ålmennsoge, med totalt kr 3,6 mill. Finansieringa må gå over disposisjonsfondet. Tilrådinga vert sendt til Formannskapet for vidare handsaming.

Utval for levekår - 51/2018

ULK - behandling:

Tenestemrådeleiar kultur Eirik Bouwer Utne orienterte.

Framlegg til vedtak frå Stian Lavik, KrF:

Kommunestyret i Meland tilrår å starta prosjekt gjeldande gjennomføring av felles bygdesoge for nye Alver kommune, i form av ei tematisk ålmennsoge. Prosjektet bør gjennomførast i samband med kommunesamanslåinga som eit felles kulturbyggande prosjekt.

Avrøysting:

Det vart først røysta over rådmannen sitt framlegg til vedtak alternativ 1 og 2.

Rådmannen sitt framlegg til vedtak alternativ 1 fekk 0 røyster for, 6 røyster mot, og fall.

Rådmannen sitt framlegg til vedtak alternativ 2 fekk 6 røyster for, (SP, KrF, 2 AP, H, MDG), 0 røyster mot, og er såleis vedteke.

Deretter vart det røysta over rådmannen sitt framlegg til vedtak alternativ 2 og framlegg til vedtak frå Stian Lavik, KrF.

Rådmannen sitt framlegg til vedtak alternativ 2 fekk 5 røyster for, (SP, 2 AP, H, MDG), 1 røyst mot, og er såleis vedteke.

Framlegg til vedtak frå Stian Lavik, KrF fekk 1 røyst for, (KrF), 5 røyster mot, og fall.

ULK - vedtak:

Utval for levekår tilrår å finansiere prosjekt gjeldande gjennomføring av eit band 4 av bygdesoga, i form av ei tematisk ålmennsoge, med totalt kr 3,6 mill. Finansieringa må gå over disposisjonsfondet. Tilrådinga vert sendt til Formannskapet for vidare handsaming.

Formannskapet - 103/2018

FS - behandling:

Nils Marton Aadland, H fremja rådmannen sitt framlegg til vedtaket alternativ 1.

Formannskapet tek saka til orientering, og tilrår ikkje eit ålmennsogeprojekt på noverande tidspunkt med omsyn til kommuneøkonomien. Utvalet oppmodar Alver kommune til å ta initiativ til ei felles løysing for temaet etter 2020.

Framlegg til vedtak frå Sølvi Knudsen, SP:

Formannskapet ser at Ålmennsoge for Meland kommune er eit godt og viktig prosjekt, men den økonomiske stoda i kommunen gjer at ein likevel ikkje kan setje i gang dette prosjektet.

Avrøysting:

Utval for levekår sitt framlegg til vedtak fekk 0 røyster for, 6 røyster mot, (2 AP, H, FrP, SP, KrF), og fall.

Nils Marton Aadland sitt framlegg til vedtak fekk 5 røyster for. (2 AP, H, FrP, KrF), 1 røyst mot, og er såleis vedteke.

Sølvi Knudsen sitt framlegg til vedtak fekk 1 røyst for, (SP), 5 røyster mot, og fall.

FS - vedtak:

Formannskapet tek saka til orientering, og tilrår ikkje eit ålmennsogeprosjekt på noverande tidspunkt med omsyn til kommuneøkonomien. Utvalet oppmodar Alver kommune til å ta initiativ til ei felles løysing for temaet etter 2020.